

בישראל נפטרות הרחוקות כגולד מילים — ולא בשל רעיונות

התרגשות גדולה גרמו השבוע כמה מישפטים מחוספסים שהשמיע ראש עיריית ירושלים, חדי קולק. במסיבת קבלת הפנים המסורתית שנערכה לרגל חג ה-סוכות כסוכת העירייה במיגדל דויד, הר סיח קולק, שהיה שותף במצאת, כמה אימרות שפר בפניו של ח"כ אגודת ישראל מנחם פרוש. "צריך לשרוף את מאה"שערים ואת בתי אונגרו", קרא ראש העיר לעבר הח"כ המזוקן והמורעז. טרם הספיק פרוש להתאושש וראש העיר שלח לעברו פנינה נוספת: "זלמן שז"ר הוא נשיא מבולבל. הוא היה צריך להתפטר בגלל הוזהרות עם מציתי ארוט, ואתה יכול ללכת ולהגיד לו את זה."

אפשר היה להסכים עם מניעי התפריצותו של קולק. קשה היה להשלים עם סיגונו של האיש שקבע את הביטוי "שק בתחת" כמטבע לשון בשירות המוניציפלי. אבל גם כשהתנצל קולק וטען כי בסך הכל אמר שיש "לשבור לאנשי מאה"שערים את עצמותם", אפשר היה לסלוח לו ולעבור סדרהיום כפי שעשה ח"כ פרוש. היה ברור שאין הוא מתכוון למה שהוא אומר ואין חשש שמישהו יבצע זאת.

"לא יבולדים להתקיים". באותו שבוע נאמרו דברים בסיגון קצת יותר עדין, אבל הם היו חמורים הרבה יותר. בראיון לתוכנית פנומה בטלוויזיה הבריטית, כאשר התבקשה לגלות את עמדתה לגבי הבעיה הפלסטינית, לא אמרה גולדה "לשרוף להם את הבתים" ולא "לשבור להם את העצמות". אבל דבריה היו פוגעים יותר. האם את רואה שבעתיד תהיה אי פעם

מאחורי הקלעים של דו"ח ועדת קופל: איך סחבה גולדה את יריב מדיין

קציני הביטחון של משרדי הממשלה היו שונים בלבד.

למרות שהדבר היה ידוע ליגאל אלון, הוא לא הסב את תשומת ליבו של איש לכך, לא פיזר את הוועדה ולא התפטר מראשותיה. דיין עצמו, הגיש מכתב התפטרות מהוועדה רק אחרי אסון מינכן. גולדה סירבה לקבל התפטרות זו.

מקפצה

טובה יותר

את ממספנות ועדת קופל היא, שבגלל היחסים המעורערים בין השרים ובין הפקידים הבכירים, נשמט נורא הביטחון בחו"ל ונפל בין הכסאות, מבלי שאף אחד יראה עצמו כאחראי לו. כאחת ההצעות לתיקון מצב זה, המליצה הוועדה למנות מתאם בדרג עליון, שייהיה ממונה ומפקח על פעולות כל גורמי הביטחון והביטחון.

עוד לפני שדו"ח הוועדה ומימון ציאה הונגשו לרשמית לגולדה, נרדע לה באופן כללי, כשם שנודע לאישים בחוגים שונים, מה יהיו המלצות הוועדה. גולדה חששה כי אם תיאדק למצא אחר המלצות הוועדה ולמנות "מתאם", כפי שדרשה הוועדה, "וכפי ש"דרש גם לפני שבועיים אורי אבנרי בכנסת) יהיה בכך משום הוראה בכישרונה ובאחריותה לזונחה ולהפקרות ששררו בתחום זה. זאת היתה צפרדע גדולה מרי מכדי שגולדה תוכל לבדעה.

לכן היא החליטה להתחכם: היא החליטה להצטרף למתאם עוד לפני שיגיעו אליה רשמית המלצות הוועדה. בצורה זו היא תשביע את הארי (הוועדה) וגם היא כבשה (גולדה) תישאר שלימה. אחרי ישיבת הממשלה ביום הראשון השבוע, הודגש בכל צינורות התיקונות שגולדה החליטה על מינויו של אהרליה יריב כי יועץ מיוחד עוד לפני שהגיעו לידיה מס' קנות ועדת קופל.

רק במקרה, כך ניסו דוברי הממשלה למכור את "הלוש" לציבור, יספלי יריב בתוקף תפקידו כיועץ גם ביישום המסקנות שיתבקשו מדו"ח ועדת קופל.

מדוע העדיף אהרון יריב תפקיד יועץ לגולדה על תפקיד עוזר לדיין?

המידה "יועץ" היא מטעה מאוד במקרה זה. כי בתפקידו החדש הוענקו ליריב סמכויות הרבה יותר גדולות מאשר לתת עצות לגולדה.

זהו עמדת כוח אדירה, עם סמכויות עצומות, עם השפעה מכרעת. אייפשוף להשוותה כלל לתפקיד שיוכז היה יריב לקבל כעוזר שרי הביטחון, שכן במצב הנוכחי מנוטרל דיין כמעט לגמרי רי בכך הנרשאים שאינם נוגעים ישירות לצה"ל. הניטרול הוא כה גדול, שאינפורמציה חיונית אינה מגיעה כלל ליריעת דיין ואנשי משרדו.

תפקיד היועץ עבור אהרליה יריב הוא מקפצה הרבה יותר טובה לקאריירה של טונית מאשר תפקיד העוזר. אבל לא רק הוא עשה עסק טוב. גם גולדה שהיא בחלקה: מינויו של יריב עשוי לטייח את כל פגמי העבר ולמנוע מגולדה לתת את הדין על אחריותה למחדלים.

מי שנשארו קרח מכאן ומכאן הוא משה דיין.

אה יריב תפקיד מספק לכל הדין עות.

יריב, הוכה לאמונם של גולדה ודיין כאחד. — בשעתו נשלח על ידי גולדה לפקח על שירותיו של דיין עם ניכסון ושרי ממשלתו בעת ביקורו באמריקה — אמר היה לצאת לשני חודשי חופשה לפני שיתמנה כעוזר שרי הביטחון.

לפתע, כסוף השבוע שעבר, עוד לפני שהספיק להסיר מעליו את מדי האלף, התהפך עתידו של יריב. ביוזמה נזקק יריב מחסרי תו של דיין לפחותה של גולדה מאיר, בניגוד לרצונו המפורש של משה דיין, גולדה שוטט סחבה, להפתעת הכל, את יריב מאחזות הביטחון הפרטית של דיין, העניי קה לו נחלה בתחום אחוזותה. מדוע היא עשתה זאת?

מפולת של

שירותי הביטחון

מ בחינת האחריות המיניסטריאלי לית, גולדה מאיר כראשה הממשלה היא האחראית הישירה על פעולותיהם של המוסד המרכזי למודיעין ושל שירות הביטחון הכללי, שני גופי הביטחון והביטחון האזרחיים, שבאחריותם נמצא גם נושא הביטחון הישראלי בחו"ל. האחריות לכישלון מינכן ולכישלונות האחרים של שירותי הביטחון בחו"ל, נופלת ישירות על כתפיה של גולדה.

אולם גם כשהבינה זאת, ועשתה הכל כדי להתחמק מאחריות, עדיין לא תפסה גולדה מה גדולה המפולת המסתתרת מ"אחריות כישלונות אלה. כאשר מינתה את "צוות החוקרים" בראשותו של פנחס קרפל כדי לקרר את אחראי להיעדר סידורי הביטחון למשלחת הישראלית לאולימפיאדת מינכן, היה ברור לה, כמו לשרי הממשלה האחרים, שצוות פונקציונרים מעין זה יכול לכל היותר להצביע על אחריות בדרג מבצעי, בלי לתבוע את הדרג הממשלתי.

אולם ועדת קופל לא הצטמצמה רק בחקר פרשת מינכן. כ-20 אנשי המוסד ושירות הביטחון שהופיעו בפניה, שפכו בפני שלושת החוקרים את כל מה שהציק על ליבם במשך שנים.

כאשר החלה הוועדה לסכם את מימצאיה, הצטרפו המימצאים, כי לשון עיבודת יכשה ביותר, לכתבי אישום חריף ביותר, שהצביע על שרשרת מחדלים, רשלנות, זונחה, והתעלמות.

אחד המימצאים החמורים של ועדת קופל מצביע על כך שבגלל משחקי "ברונז" ילדותיים בין שרים ובין בעלי תפקידים בכירי רים שונים, אין קיימת קומוניקציה קצרה כלל בין מוסדות החייבים לפעול בשיתוף פעולה הדוק ומתמיד.

דוגמא למה שמתרחש הוא עניין ועדת השרים לאבטחת מטוסים. אניות מוסדות, אישים ומשלחות ישראליות בחו"ל. ועדת שרים זו, שהוקמה בשנת 1968 אחרי חטיפת מטוס אל-על לאלג'יר, היתה מורכבת משרי התחבורה, המשטרה, האוצר והביטחון, כשיושבי-הראש שלה הוא סגן ראשה הממשלה יגאל אלון.

הנה מסתבר, שדין מעולם לא השיר תתף בישיבות ועדה זו ולא התעניין ב"נעשה בה". אחרי כמה ישיבות הפסיקו גם שרים אחרים להשתתף בישיבות הוועדה. היא הפכה לשלט בלבד. המצב הגיע לדין כי ששיבות הוועדה התקיימו בנוכחות

בראשון לדצמבר, בעוד חודשיים, אמר היה אלוף אהרון יריב, ראש אגף מודיעין במטה הכללי של צה"ל, להיכנס לתפקידו האזרחי הראשון. הוא עמד להצטרף לצוות הפקידות הבכירה של משרד הביטחון בתפקיד עוזר מיוחד לשר הביטחון משה דיין, כשהוא מיועד לחזור למשרד זה אחרי הבחירות לכנסת השמינית, כחבר כנסת ברשימת המערך וכסגן שרי הביטחון.

שנה שלימה נמשכו הדיונים לגבי הבטחת עתידו של ראש אגף המודיעין הירושלמי. לא היו אלה דיונים סודיים כל כך. למרות שלא ניתן היה לפרסם את שמו של האלוף יריב בהקשר זה, עסקה המדינה נה כולה בניחושים ובדיווחים על התפקידים המוצעים לו, כשהתואר "הקצין ה"בכיר" משמש כתחליף קבוע לשמו.

יריב, המכונה בפי כל "אהרליה", רכש לעצמו בשמונה שנות כהונתו כראש אגף המודיעין בצה"ל עמדת כוח כזו, שברור היה שהממשלה לא תוכל לוותר על שירותיו הטובים אחרי פרישתו מצה"ל. ממשלת ישראל אינה סובלת מעודף יועצים בעלי כושר חשיבה לוגי, יכולת גרי תוח בהירה וכישרון להערכת-מצב מדי

יועץ למידחמה-בטחון, יריב תפנית ביוזמה

נית במושגים גלובליים — תכונות בהם מצטיין יריב — כדי שתניח לו לפרוש לפעילות בשוק האזרחי.

מצד שני, לאדם שאפתן, בעל אמביציות פוליטיות מרחיקות לכת כמוהו, לא היה כל עניין בתפקידים הרבים שהוצעו לו: מישור יועץ לראשה הממשלה, מי עין "קיסרינגר ישראל", שהיתה הופכת אותו לתפקיד ברמתו של שמחה דיניץ: מישור מנכ"ל משרד ההגנה או תפקיד שגריר ישראל באמריקה. יריב ידע מה שהוא רוצה: תפקיד שיומני בני צונו בו יהיה שותף בהכרעות. תפקיד קר סגן שרי הביטחון, שבקוני ספליציה ממויימת, אם יתמנה דיין לתפקיד אחר, עשוי לרשת את מקומו של דיין כשר הביטחון, נרי

לפלסטינים מולדת משל עצמם? שאל המראיין.

"מה קרה לפלסטינים האלה עד 1967?" היתממה גולדה, "מדוע לא ניסו להסדיר את זהותם אז?"

המראיין: "בכל זאת, אם היו רוצים מולדת, נאמר לשם הוילוח, בגדה המערבית..."

גולדה: "היו היו בגדה המערבית עד 1967..." המראיין: "אני חייב ללחוץ עליך בני קודה זו, משום שזה חשוב — לפחות בשביל הפלסטינים... אם המלך ירדן היו מוכנים לכך, האם זה יהיה מקובל על ישראל?"

גולדה: "עצמאית?" (המשך בעמוד 22)